

Pe un an . 88.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a
—
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază

Pax.

(Al.) Zeița Păcii, ținând într-o mână un ram de oliv, iar în alta pe copilul Plutus (zeul belșugului) iar se arată, prin fumul necăcios al satelor incendiate și al șrapnelor ucigașe.

Glasuri sfioase se înalță pentru a-i pregăti calea: în Vatican, Londra și Paris, și în Lumea-nouă, pe malul apusean al Oceanului... de cealaltă parte a pământului.

Se spunea, până mai ieri-alaltăieri, că războiul e numai o „ultima ratio”, a conflictelor, ce nu se pot aranja într'alt chip. Sociologii nu îl considerau ca „malum necessarium”, ci mai vătos ca o tristă reminiscență atavică, de pe vremea când oamenii trăiau în peșteri și se hrăneau cu carne crudă, necunoscând încă binefacerea focului civilizator.

Noi ce să mai spunem?

Suntem în situația evocatorului de duhuri din Doctor Faust, ce nu mai poate opri aparițiile înspăimântătoare, după-ce le-a turburat odată odihna. Imbrâncim cu toții, sub povara atâtor suferințe, pe cari nu mai suntem în stare să le oprim, în prăbușirea lor de lavină.

A sosit ziua de apoi?

Ne pregătim cu toții să ne înfățișăm, în Valea Iosafatului, în fața dreptului judecător.

Adesea ne vine a crede în spusele lui Platon: că viața pământeană nu e decât o închipuire, — un vis urit, — că realitatea începe numai *dincolo* de hotarul ei.

În haosul ce învăluie creierul nostru, în

haosul în care ne cufundăm, ca într'o adâncă apă neagră — abia ici-colo mai licăresc câteva opaițe, cu făgăduinți sfioase de pace, în care nu ne vine să mai credem.

Pierre Loti, celebrul scriitor francez, după-ce și-a exhaustat tiradele patriotice pline de ură împotriva Nemților „barbari”, revine la altă ordine de idei, mult mai potrivită pentru nemuritorul autor al „Pescarului de Islanda” și — mai ales — pentru eroicul apărător al Turciei europene, ce se prăbușia, înainte de asta cu doi ani abia. Trecând peste câmpiile stropite cu sângele croilor francezi și germani, el *aude*, cum morții glăsuiesc și sub pământ... deslușește frânturi de comandă și vorbe năbușite în șopote. Atunci, cu un gest frumos, strigă umbrelor din groapă și luptătorilor, ce se târăsc prin tranșee: „Aide! Intindeți-vă mâna! Suntem doar oameni cu toții; suntem frați!”

Ce frumoasă e această exclamare și cât de dureroasă, că a trebuit să moară și să sângereze atâtea mii și mii de viteji, până să îndrăsnescă un om de talia lui Pierre Loti — căci altul, mai mititel n'ar fi cutezat — să o spună!

Revistele din săptămânile trecute publicau fotografia alor trei surori de caritate dela „Crucea roșie” rusească, trimise pentru a inspecta spitalele noastre de aici și a se informa de soarta prizonierilor ruși. Imi amintesc foarte exact de fotografiile, ce înfățișează sosirea lor la Hamburg, și publicul distins, ce a grăbit întru întâmpinarea lor.

De trei-patru zile au plecat și trei surori de caritate dela noi, să cerceteze spitalele din Rusia, și să vadă, ce mai fac prizonierii no-

ștri pripășiți pe malul Volgei și în vastele pustietăți de gheață ale Siberiei.

Le văd cum trec în drumul lor spre împărăția de gheață a palidului țar. Pretutindeni vor fi întâmpinate cu cea mai caldă prevenire. Ofițeri, în uniforme strălucitoare le vor aștepta la gări, alături de surori de caritate din Rusia, și aceste din urmă le vor îmbrățișa, ca pe niște prietene, pe cari nu le-au văzut de mult. Drumul lor va fi un drum triumfal; pretutindeni vor întâmpina numai fețe zimbătoare și cuvinte pline de măguliri. De sigur, că și ele vor răspunde tot pe același glas.

Și, pe urmă, când se vor înapoia surorile noastre de caritate, se vor întâlni — probabil — cu cele rusești, la graniță, și vor schimba cele mai călduroase vorbe de împurmutată încântare, față de țara, în care au fost.

În fața acestui tablou, trebuie să ne oprim puțin, căci e de o importanță simbolică.

Cele trei surori de caritate, parcurgând, în lung și lat, țara inamică, iau înfățișarea unor îngeri, ce duc în drumul lor, solia sfântă a dragostii și a păcii.

E o revenire la fondul umanitar al sufletului nostru, după atâtea zile de ură și măcel înfricoșat.

Pe urmele lor, zăpada aspră a Nordului e va topi; viorele gingașe își vor ridica petalele albastre, răspândind în lume parfumul primăverii, dătătoare de viață.

Ușile zăvorțite se vor deschide, și cei-ce zac pe patul suferinții, vor privi aiuriți în urma acestei arătări minunate, ce le aduce aminte de țara lor îndepărtată...

Un păcat social.

(Pentru poporul rus și oricare alt popor).

Traducere liberă din nemțește.

De Dr. P. R.

VIII.

(7)

„Reformele mari sociale” zice Mazzini „au fost și vor fi totdeauna rezultatul mișcărilor mari religioase”. Aceasta se poate referi și la mișcarea care acum e de actualitate pentru poporul rusesc și anume pentru întreg poporul, atât pentru clasele muncitoare lipsite de pământ, cât și pentru proprietarii mari și mici și pentru miile cari nu posed pământ, dar ocupă funcții favorizate.

Mișcarea religioasă ce este în pregătire pentru poporul rus, trebuie să aducă cu sine sistarea păcatului mare, care ani de-arândul a păgubit și separat omenimea, nu numai în Rusia ci întreagă lumea. Acest păcat însă nu se poate nivela prin o reformă politică, sau prin planuri pentru viitor socialiste, sau prin revoluție, cu atât mai puțin prin ajutor filantropic, sau măsuri din partea guvernului, ca de pildă cumpărarea de pământ și împărțirea lui între țărani.

Măsurile paliative abat numai atențiunea dela ființa problemei și zăbovesc deslegarea ei.

Numărul poporal pe 1 an 4 cor.

Nu e nevoie de iertare și ajutoare măestrite pentru popor; e de lipsă ca toți aceia, cari comit și se împărtășesc de acest păcat să aibă conștiința lui și să nutrească în suflet dorința de a se elibera de el.

E nevoie numai ca adevărul, ce nu se poate nega și pe care cei mai buni dintre oameni totdeauna l-au cunoscut și îl cunosc, să fie recunoscut din partea tuturor. Fiecare ar trebui să se jeneze să rețină un petec de pământ dela aceia, cari sunt avizați la dânsul ca să se nutrească din el.

Este o infamie la lacomi la pământul unui necăjit, este o rușine a profita pe urma muncii unor oameni, cari numai prin aceea sunt siliți să muncească (pentru altul), că ei sunt lipsiți de dreptul lor natural la pământ.

Iarăș vor trebui să revină vremurile din timpul iobăgiei, când nobilii se rușinau să mai țină iobagi, guvernul se rușină să mai sustină în forme legale aceasta nedreptate și grozăvie, care se numea iobăgie, iar țărani însiși înțelegeau că li se face nedreptate. Același lucru va trebui să se întâmple și azi cu proprietatea de pământ.

IX.

„Reformele sociale” zice Henry George „nu se pot împlini prin pușcături gălăgioase, prin

Prețul unui exemplar 10 fileri.

plânsori sgomotoase și denunțări, prin formarea de partide și revoluție, ci prin deșteptarea *spirituală și progresul în idei*. Câtă vreme nu ne cugetăm logic, nu putem nici proceda în mod logic; o cugetare logică aduce cu sine fapte executate în mod logic...

Pentru omul singuratic, ca și pentru o societate de oameni, cari cooperează la îmbunătățirea stării sociale, lucrul de căpetenie în timpul nostru este *educația*, propagarea de idei; numai cu astfel de mijloace putem merge spre propășire. În scopul acesta fiecare om cu judecată sănătoasă poate ajuta, lămurindu-și ideile sale proprii și ajutând aceluia cu cari vine în contact, să ajungă la o gândire clară.”

Astfel se exprimă H. George în mod de tot adevărat. Dar pentru a duce la desăvârșire reforma agrară e necesar mai mult decât atât. Trebuiesc oameni cu sentimente înalte religioase, cari să îndemne pe susținătorii sclavajului din secolul din urmă la recunoașterea neîndreptății sclavajului ce susțin și chiar cu risicul de a pierde, sau a se nimici, să scuture păcatele ce apasă greu, asupra capului lor. Aceste sentimente în privința reformei agrare trebuiesc deșteptate în sinul tuturor claselor sociale mai cu stare, pentru ca marea operă a eliberării să poată fi terminată. Chiar și în sinul poporului trebuiesc împământente, care la rândul său, să

Numărul poporal pe 1/2, 2 coroa

E o rază de lumină într-o beznă de iad: **umanitarismul** se afirmă — deși cu multă sfială — și în aceste zile de pierzanie.

Raza aceasta de lumină vestește crepusculul, ce are să vină; e singura garanță; că nu s'a stins încă; cea din urmă scânteie din templul măreț al omenirii nenorocite.

Intuneric și haos dăinuiește pretutindeni, dar o rază tremurătoare; o scânteie sfioasă stăruie cu îndârjire, sub mormanul ruinelor și al cenușii.

Azi nu putem crede încă în puterea de viață a acestei scânteii solitare. Grandiosul palat al Păcii din Haga e închis, și un glumeț a afișat la poarta lui anunțul: „De închiariat!”

Dar va veni și vremea aceea — și poate chiar să fie mai aproape, decum ne închipuim.

Detronata zeiță a Păcii se va reîntoarce iarăș cu alaiu, pe pedestalul ei de marmură, ținând în brațe pe copilul Plutus, zeul belșugului.

Ceice vor ajunge zilele acele, se vor ști închina, cu adevărat, zeității binefăcătoare, pe altarul căreia — în zilele bune — s'a jertfit așa de puțină tămâie până acum!

Valoarea neutralilor.

România și Grecia.

Sub titlul de mai sus ziarul „Steagul” din București publică un articol în numărul său mai recent, în care între altele scrie:

„...S'ar părea că acum au ajuns neutrii la mare preț.

Am spus că, odată Serbia desființată militaricește, puterile centrale ar dispune în Balcani de o armată ce s'ar ridica, cel mai puțin, la 1 milion și două sute de mii oameni. Iar în fața lor nici un soldat mai mult peste cei 100 mii oameni debarcați de Anglo-Francezi. Deci, partida definitiv e pierdută pentru înțelegere, cel puțin pe această însemnată porțiune a frontului.

Pentru a evita pericolul, Impătrita are nevoie absolută ca să obție următorul rezultat: să împiedece anihilarea armatei sârbești și să atragă în partida ei pe Greci și pe Români.

Dacă această operație s'ar reuși, Impătrita crede că ar putea opune celor 1,200,000 Germani-Austro-Turco-Bulgari, o forță militară ce ar echivala pe aceea a puterilor centrale.

fie gata a sacrifica totul pentru a se putea scăpa de năcazul în care trăește și a trăi veacuri de-a rândul.

Cel ce are sute și mii de pogoane de pământ, după cari trage venite bogate, iar asuprind poporul e în poziția de a putea duce lux, dacă în comitete și la adunări publice vorbește despre necesitatea unei îmbunătățiri a stării țaranului fără să renunțe la poziția sa confortabilă, bazată pe neîndreptățirea poporului, acela face o faptă nu numai rea și de disprețuit, ci de condamnat atât din punctul de vedere al minții sănătoase, cât și al simțului de onoare și al creștinismului.

Aceia cari au răpit poporului dreptul lui natural la pământ, nu sunt nevoiți să construiască întocmiri artificiale pentru ca să-i ajute acela, ci trebuie numai să-și recunoască păcatul în privința aceasta și să înceteze de a-l mai continua, ori cât i-ar costa. Numai o astfel de emancipare morală a fiecărui om ar putea contribui la deslegarea chestiei, care preocupă azi omenimea.

(Sfârșitul în Nr.-ul viitor.)

Fără concursul Grecilor și al Românilor, împătrita înțelegere nu poate nădăjdui să biruiască în Balcani; fără intrarea în acțiune a acestor doi neutri este exclusă o altă expediție militară anglo-franco-rusă.

Toate svonurile ce se ridică dela toate răspântiile, că Rușii au în Basarabia 350 mii oameni gata să îi trimită pe Dumăre sau că Anglo-Francezii vor debarca 300 mii oameni, ori că Italianii vor trimite 150 mii soldați în Albania, sunt pure fantezii. **Puterile împătritei înțelegeri nu vor mai trimite nici un soldat în Balcani atât timp cât Grecia și România vor rămâne hotărâte în neutralitate.**

Așa se înțelege prețul cel mare la care a ajuns Grecia, și efortările mergând până la presiuni, pe cari Anglo-Francezii le fac la Salonice și la Atena, pentru a câștiga ajutorul ei.

Cu presiuni și ademeniri e puțin probabil, că se vor mișca atât Grecia cât și ceilalți neutri.

Statele mici ca și cele mari, nu fac politică externă și mai ales războiu decât pentru propriile lor interese”.

Federația Unionistă și partidul naționalist-democrat.

— Două cuvinte de explicație. —

Sub titlul acesta, d. N. Iorga publică în ultimul număr al „Neamului Românesc” următorul articol:

Unii din membrii alcătuirii noastre politice ne întrebă care poate fi atitudinea noastră, ca partid, față de Federația Unionistă.

Pentru aceasta trebuie să știm ce e „Federația Unionistă” față de viața partidelor. Căci e o operă de partid, de vreme ce printr-o deciziune luată de șefii a două partide din opoziție toți aderenții lor sunt de drept membri ai Federației.

Federația este deci unirea vremelnică a partidelor: conservator de sub conducerea dlui N. Filipescu și conservator-democrat de sub conducerea dlui Take Ionescu pentru a provoca printr-o schimbare internă, care ar fi răsturnarea actualului guvern, grăbirea unei hotărâri în politica externă.

Cele două partide s'au federat, șefii lor s'au înțeles în această calitate de șefi de partid.

Partidul naționalist-democrat, partid de idei, are și o organizație primită de toți fruntașii săi. E comitetul de 5, ai cărui membri se cunosc.

Din partea șefilor de partid cari aveau intenția de a se federa nu s'a cerut niciodată părerea conducătorilor partidului în această calitate a lor. S'au chemat numai individual, ca oricari alți cetățeni, membrii acestei formațiuni politice, înălțându-li-se „Federația” ca o unire cetățenească liberă, — ceea ce nu este, fiindcă atunci șefii ei ar fi lucrat în afară de partidele lor. De altmintelea cuvântul chiar de „Federație” presupune unire cu titlu egal a tuturor celor ce fac parte dintr'însa: toți fiind ca indivizi ori toți ca membri ai partidului lor.

În ce privește direcția în politica externă a „Federației”, e aceea care a fost indicată acum zece ani în programul partidului naționalist-democrat, la care azi, fără deosebire de partide, toată lumea, afară de o minoritate de îndărătnici și de teoreticani s'a raliat.

În ce privește modalitățile și mijloacele, cred, personal, că nu sunt ale noastre.

La o invitație personală, pe care am primit-o din partea dlui Filipescu, am răspuns, personal, așa. La întrebările tovarășilor noștri, răspund tot așa și public.

Un partid, fie cât de mic, dar având grija demnității sale, nu se poate anexa prin adesiuni individuale, cerute individual, la o asociație de partide, unite ca partide prin legături de partid.

Și nu se pot primi fără nici o discuție hotărâri luate în împrejurări care-i rămân necunoscute, pe baza unor destăinuirii ignorate de dânsul.

Pentru mine însă — o mai spun odată — cine vorbește azi de partid și cine lucrează în numele partidului, acela este trădătorul.

Căci partidele sunt lucruri de ieri, și unele din ele — poate și de mâine.

N. Iorga.

Dela „Societatea pentru fond de teatru român”.

— Dare de seamă asupra averii. —

Onoratul comitet al acestei societăți a discutat de repetite-ori — ultima dată în ședința sa dela 4 Septembrie a. c. — cauzele pentru cari societatea nu și-a putut ținea adunarea generală în anii 1914 și 1915. Publicul românesc în genere și fiecare membru al societății îndeosebi știe foarte bine, sunt sigur, că piedeca principală a fost și este lungul și îngrozitorul războiu al patriei noastre. Amănuntele le va afla ori și cine, la timpul său, din rapoartele oficiale ale societății. Atunci le va discuta și va putea hotări fără nici o restrângere asupra lor.

Este însă în interesul bine înțeles al societății și prin urmare o datorință a organelor ei esecutive, ca și până la proxima adunare generală, atât marele public în genere, cât și domnii membri ai societății îndeosebi, să afle și să cunoască cel puțin datele mai de căpetenie privitoare la averea societății în genere și la sporirea respective scăderea singuraticelor părți constitutive ale acestei averi îndeosebi.

Datorința de a satisface această justă așteptare mi se impune în prima linie mie, subsemnatului cassier al societății. În următoarele mi-o și împlinesc. Nu fac însă acest lucru în formă oficială, dar totuș garantez necondiționat esactitatea și corectitatea cifrelor pe cari le prezentez și le subscriu.

La 30 Iunie 1914 consta întreaga avere a societății din cor. 566,974.97, în care se cuprindeau depuneri de bancă în număr de 327,274.97 și efecte, aproape numai acții de ale băncii „Albina”, în valoare de cor. 238,700.

La 30 Iunie 1915 consta aceeaș avere din 553,637.02 cor. și anume depunerile de bancă făceau cor. 351,137.02 iar valoarea de curs a efectelor cor. 202,500.

Comparând starea dela 30 Iunie 1914 cu starea dela 30 Iunie 1915 rezultă, că după detragerea tuturor ieșitelor din anul 1914/15 (stipendiile dimpreună cu toate cheltuielile administrative) depunerile, adecă averea pozitivă, s'a sporit și în anul acesta cu cor. 23,862.05, pe când valoarea de curs a efectelor a scăzut cu cor. 36,200 și astfel averea totală a suferit o reducere de cor. 13,337.95.

Constatând faptul, că stocul, adecă numărul și valoarea normală a efectelor nu s'a redus de fel și că a fost și este vorba numai de valoarea de curs a efectelor, și anume la acțiunile „Albina” pe cari le-am luat în inventarul dela 30 Iunie 1915 cu prețul de cor. 250, pe când la 30 Iunie 1914 erau luate cu prețul de cor. 300 după acție, care preț se poate urca din nou: țin că este de prisos să insist mai de aproape asupra scăderilor provenite din pierderile de curs.

Ca interese după depunerile de bancă s'au încasat în anul administrativ 1914/15, cor. 20,067.55. Cu cor. 1.156.56 mai mult ca în anul precedent.

Ca dividendă după efecte și acții s'au încasat în 1914/15 cor. 9295.26. Cu cor. 3053 mai puțin ca în anul premergător. În pierderea de cor. 3053, suferită sub acest titlu, se cuprind cor. 2952, cari provin din reducerea dividendei de pe anul 1914, cu câte 4 cor. la bucată față de dividendă anului 1913, după cele 738 acții „Albina” donate de ilustra familie Mocsonyi și înmulțite prin emisiunile ulterioare. Dividenda de pe anul 1913 după aceste acții încă a fost redusă cu câte alte 4 cor. față de dividendă anului 1912.

Ca taxe anuale au intrat, dela toate soiurile de membri ai societății, în anul administrativ 1914/15 numai cor. 1270. Pentru anul 1911/12 au fost proiectate acestea taxe cu cor. 10,000 și au intrat cor. 9168.36, pe 1912/13 s'au proiectat cor. 10,000 și au intrat cor. 4385.50 pe 1913/15 s'au proiectat cor. 7000 și au intrat cor. 4304.

Față de rapida și foarte îngrijitoarea scădere a taxelor anuale, scădere înadins evidențiată în cifrele de mai sus, așa avea multe de

zis. Aflu însă, că ori și cât de mult ași dori eu individual să vorbesc: totuși timpurile grele pe cari le trăim nu sunt de fel potrivite pentru o discuție temeinică și folositoare. Din această cauză, pe care o înțelege ori și cine și sunt sigur, nu o poate contesta nime, mă mărginesc și în aceasta privință numai la câteva indicații.

Scăderea rapidă a taxelor anuale coincide cu inactivitatea comitetelor filiale ale societății și n'a putut fi oprită în căderea ei bruscă nici de cei doi funcționari salariați ai societății (dnii: Aurel P. Bănuț și Dr. H. P. Petrescu), cari se aflau în anii 1912/13 și 1913/14 în serviciul societății și cărora aceasta le-a plătit, în acești doi ani salare de aproape coroaie 12,000! Dela Iulie respective Noembrie 1914 încoace nu mai primesc numiții funcționari dela societate nici un fel de plată.

Adunarea generală, ținută în Noembrie 1913 la Caransebeș, a premenit și ales așafel actualul comitet și pe funcționarii societății, încât statorirea unui nou plan de acțiune, care a fost și este cea mai mare și mai grea problemă a societății, a fost pusă din nou și în întregime la ordinea zilei. Noul plan nu s'a putut și încă nu se poate face, dar în schimb a făcut imposibile: reorganizarea serviciului de casă, angajarea unui funcționar stabil și salariat — două trebuințe de cea mai urgentă necesitate, — și peste tot a creat o situație abia suportabilă.

În Iunie și Iulie 1914 am expediat în plic recomandat și în termenii cei mai categorici și mai energici admisibili vre-o 600 de somații subscrise de d. președinte Dr. Alexandru Vaida-Voievod și de mine, pentruca să încasseze taxe și rate restante și curente, în suma de vre-o 20,000, dar s'au încasat — cum am arătat mai sus. — abia cor. 1270.

În Iulie 1914 a izbucnit înfricoșatul războiu, care bântuie încă și azi și care a deteriorat în măsură și mai mare situația și de altfel foarte gravă.

De încheiere țin să fac două observații:

Aprecieze ori și cine cum va vrea și cum îl va tăia capul datele comunicate și indicațiile făcute de mine aici. Eu mă rog însă, ca să nu caute și să nu vadă în ele nici vre-o scuză în favorul meu și nici vre-o scuză ori critică la adresa altora, pentrucă eu n'am avut'o în vedere și n'am făcut'o nici pe una nici pe cealaltă.

Să ia spre știre și orientare toți membrii societății și toți oamenii de bine, că încât este și poate fi actuală chestia noastră teatrală și în timpurile pe cari le trăim acuma, timpuri cari își au propriile lor teatre, cu drame și tragedii îngrozitoare, și încât enormele greutăți de tot felul au permis și permit: s'a făcut și se face extremul posibil nu numai pentru păstrarea, ci și pentru sporirea averii societății.

Brașov, în 23 Noembrie 1915.

Dr. Nicolae Vecerdea,
cassierul societății.

PENTRU „ALBUMUL DECORAȚIILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

Hannibal — ante portas!

România în ajunul momentelor decisive.

Dorobanțul își va spune cuvântul! — Dobrogea nu va deveni teatru de războiu. — Nu va avea loc o remaniere ministerială și nici parlamentul nu va fi dizolvat. — Ora decisivă se apropie! — Ce s'a petrecut la citirea mesajului în cameră? — Atitudinea opoziției. — Schimbare în diplomația română. — Presiunile Rusiei. — Alegerea președinților Corpurilor legiuitoare române. — „Ajutorul României nu are nici o valoare”!

Arad, 2 Decembrie 1915.

Ziarul „Seara” din București publică următorul important articol:

Vorbind, într'un articol precedent, despre vizita țarului la Reni și despre posibilitatea ca Rușii, cari sunt puțin respectuoși pentru drepturile altora, să calce teritoriul român trecând prin Dobrogea în Bulgaria, ne-am întrebă, ce este de făcut... Chestiunea fiind gravă, ne credem datori a reveni asupra ei, pentru ca să fie discutată la lumina zilei.

În această privință nu vom ascunde temerile noastre și nu vom face rezerve mințale. Noi avem convingerea, că miniștrii și diplomații înțeleg situațiunea cel puțin tot atât de bine ca ziaristii și cunosc lucrurile cel puțin tot atât de bine ca aceștia. De aceea vom vorbi clar.

Înainte de toate guvernul are a opune un refuz categoric oricărei cereri de trecere de trupe rusești prin România. Este un drept al statului de a permite sau de a refuza trecerea.

Zicem că este un drept al statului. Acest drept însă nu se bazează pe vre-un articol al vre-unei convențiuni internaționale cari s'au dovedit „petece de hârtie” atât în Belgia cât și în Grecia și care petec pentru România nici nu există, ci se bazează pe soldații săi. România, când s'a declarat în expectativa armată și n'a făcut declarațiune de neutralitate, a știut prea bine, că nu o convenție îi va apăra teritoriul, aceasta o va face armata sa.

După cum stau însă împrejurările, România nu va putea opune îndată Rusiei armata sa pentru a opri trecerea, fiindcă Dobrogea nu poate fi apărată, și, dacă Rusia întrebunțează forța pentru a sili trecerea, nouă ne convine mai bine că ei să treacă prin Dobrogea decât să prefacem țara în teatru al războiului.

Prevedem deci că țara, în primul moment, nu va putea face altceva, decât să protesteze și să aștepte ocaziunea de a-și face datoria cu armele.

Dar eventualitatea călcării teritoriului nostru de către Ruși a trebuit să fi fost prevăzută de guvern. Se pare că n'a fost prevăzută sau că guvernul n'a fost în stare de a face față acestei eventualități. Într'un caz și în altul, el ar trebui să cedeze locul unui alt guvern.

Aci însă se ridică o chestiune foarte gravă și anume: cu cine îl înlocuești?

Se știe, că guvernul actual se bucură de încrederea majorității parlamentului, o demitere a guvernului ar trebui să aibă ca urmare o dizolvare a camerelor și alegeri noi, dacă majoritatea nu se decide a acorda încrederea sa unui alt guvern.

Eventualitățile acestea sunt excluse. Majoritățile dlui I. Brătianu nu vor acorda încrederea unui cabinet conservator cu d. Al. Marghiloman, nici unui guvern compus din elemente liberale. O dizolvare însă este exclusă

pentru două motive: unul de fapt și altul de drept.

În fapt nu se concep alegeri, pe timpul când țara e agitată de războiu.

Nu se poate afirma, că o majoritate e mai puțin patrioată decât alta. În timpuri normale acest lux de a schimba majoritățile își au rostul lor, dar în timp de războiu nu.

Motivul de drept este și mai grav.

Se știe că actualele Camere au fost alese dându-li-se mandatul de a revizui Constituțiunea. Ele sunt Camere constituante, cari până după îndeplinirea mandatului, ce li s'a dat, nici nu pot fi dizolvate. Ceva mai mult, ele sunt și fără termin, așa că nu au o durată de patru ani, ci una mai lungă sau mai scurtă, după cum își îndeplinesc mai târziu sau mai curând mandatul. O dizolvare a lor ar complica situațiunea delicată internă și externă cu o lovitură de stat.

Se înțelege deci, că trebuie să se renunțe la orice idee de dizolvare.

Astfel fiind patriotismul luminat al oricărui Român, fie el liberal, conservator, conservator-democrat, democrat-naționalist, socialist, federalist sau aparținând el altor grupări, îi dictează, să facă deocamdată abstracție de partidul său, să aibă în vedere marile și superioarele interese ale țării și să sprijine guvernul actual în acțiunea lui.

Nu încapă îndoială, că bazat pe cel 800.000 de combatanți ai săi, guvernul va ști să facă a se respecta teritoriul român și în acelaș timp va lucra la realizarea idealului național român.

Zi cu zi, ceas cu ceas trebuie să ne așteptăm la desfășurarea evenimentelor decisive pentru țara și neamul românesc.

Călcarea teritoriului român de către Ruși va fi semnalul mobilizării noastre și va scoate statul nostru din expectativa sa armată.

Să ne pregătim deci la mari evenimente foarte curând”.

Se prevede de pe acum că sesiunea actuală a parlamentului român va fi foarte furtunoasă.

Gruparea parlamentară de sub conducerea dlui Take Ionescu și Filipescu vor sili guvernul român să risipească tot misterul ce înconjoară politica lui externă.

În privința aceasta, ziarul „Acțiunea” inspirat de d. Take Ionescu, dă indicațiuni.

Așa într'un articol prim (Nr.-ul de Sâmbătă, 14 Noembrie st. v.) intitulat „Așa trebuie să vorbească”, citim următoarele:

„Duminecă se deschide parlamentul și de Luni d. Ion Brătianu va trebui să înceapă să vorbească.

Recunoaștem că e greu să vorbești când te-ai deprins să taci. Dreyfus, când s'a întors din insula Dracului, abea mai putea articula câteva cuvinte. Să sperăm că solitarul dela Florica, având în vedere deosebirea de situații, se va prezenta mai puțin schimbat în ochii contemporanilor.

Un lucru însă e sigur: primul ministru nu-și va putea face mendrele. Invocarea greutății evenimentelor merge cu un om care abuzează de această mare concesiune fără să abuzeze de ea. A păstra tăcerea în împrejurări ca cele de azi, este permis numai cu o condițiune: să fi dat că ea e un mijloc pentru realizarea intereselor țării, nu un subterfugi pentru compromiterea lor.

În 1913 guvernul Maiorescu-Take Ionescu ținea opinia publică în curent cu situația statului. Negreșit că nu se dedeau la iveală actele diplomatice în parlament, dar la toate interpelările făcute s'a răspuns dându-se indicații despre stadiul în care se găsea acțiunea diplomatică. Intențiunile guvernului se cunoșteau; nu se păstra secretul decât până acolo, unde el nu mai era un motiv de îngrijorare. Iar șeful partidului liberal cunoștea tot ce cunoștea și guvernul.

Astăzi nimeni nu știe ce vrea d. Brătianu. Nu e greu de admis că nici primul ministru nu știe asta. Unele vorbe ale sale nu s'au potrivit cu unele fapte, și când a dat asigurări, le-a distrus prin acte suspecte.

În asemenea condiții adevărații reprezentanți ai țării au datoria să provoace explicații largi.

Afirmăm că o vor face.

Și mai afirmăm un lucru:

Acest guvern va rămâne în picioare numai dacă va face dovada — de astădată în mod precis, nu prin vorbe — că este în sentimentul națiunii.

Altfel, se va retrage sau va fi dat peste cap.

Acest scop suprem pentru țară va scuza orice mijloace”.

Ni se anunță din București, că în cercurile diplomatice din capitala României se vorbește cu insistență că d. *Confescu*, directorul cabinetului la ministerul afacerilor străine, este destinat a deveni titularul unei legățiuni.

Se crede, că *d-sa* va fi numit ministrul României la Sofia.

Dăm după ziarul „*Dimineața*” din București amănunte despre cele petrecute cu prilejul deschiderii parlamentului român:

Parlamentarii aparținând „Federației Unioniste” s'au întrunit înainte de deschiderea camerei acasă la președintele ei, d. *Nicu Filipescu*. Discutându-se asupra modului cum opoziția parlamentară trebuie să primească mesajul în aceste momente istorice și decisive s'au hotărât în unanimitate următoarele:

Regele să fie salutat cu aplauze și urale când se va urca și se va coborî dela tribuna camerei.

Cum va începe însă regele citirea mesajului, opoziția care se află în număr de peste 60 de deputați și senatori, să strige: „*Jos Ungurii! Vrem Ardealul! Trăiască Ardealul!*”

Acest cuvânt de ordine care și l-au dat parlamentarii din „Federație”, a fost executat întocmai.

Regele firește că a fost întrerupt de vreo trei ori în citirea mesajului de către aceste strigăte, cari au acoperit glasurile parlamentarilor din majoritate și au fost auzite de toată lumea, deși majoritatea a încercat să le acopere cu aplauze și urale.

Așa de puternice au fost glasurile opoziției, cât la moment dat, regele întrerupând citirea mesajului și vădit perplex de această manifestație națională, a fixat lung pe primul ministru, având aerul să-i spună: „Dar nu pot ceti mesajul!”

D. *Brătianu*, înmărmurise, dar n'a făcut nici un gest, ceace nu poate spune și d. *Morțun*.

După prima frază din mesaj pe care regele reuși s'o cetească, atențiunea celor de față se îndreptă către un grup din stânga unde se afla și d. *Mille*, care, ca toți ceilalți deputați și senatori, ai opoziției, striga ceace s'a hotărât să se strige.

Ce se întâmplase? Câțiva domni deputați din majoritate au impresurat pe d. *Mille*, încercând prin înghesuială și terorizare, să-l oprească a continua manifestațiunea. Doi dintre acești deputați aveau o atitudine provocatoare și agresivă și anume un domn *Manolescu* dela Roman și un domn *Paul Rădulescu* dela Giurgiu.

Neputând tolera dlui *Rădulescu* atitudinea ce-o avea, d. *Mille* l-a somat să nu-l mai înghesuiască și numai când d. *Rădulescu* nu l-a ascultat, *i-a aplicat două palme*.

Scena s'a petrecut pe când regele se căznea să cetească mesajul.

Incidentul cu d. *Manolescu*, deputat de Roman, a fost scurt. Acest domn se agita, tot lângă d. *Mille*, și devenise provocător prin cuvintele ce le adresa d-lui *Mille*. Atunci d. *Mille* l-a apostrofat:

— *Să nu fi obraznic.*

— *Am să-ți trimet martorii!* — răspunse deputatul *Manolescu*.

— *Trimite martori, dar nu fi obraznic!* — replică d. *Mille*.

Pe când deputații se retrăgeau spre culoare, un alt incident a fost provocat de către câțiva domni deputați din majoritate în cap cu *Paul Rădulescu*.

Când d. *Mille* ajunsese în prima ușă din culoarul stâng, se afla iarăș în fața d-sale d. *Bărbulescu-Vlaşca*, luând o pozițiune agresivă.

D. *Mille* s'a văzut silit să-i aplice din nou o pereche de palme. Atunci s'a produs o învălmășeală între unii deputați ai opoziției și unii guvernamentali cari au încercat să-l atace pe d. *Mille*.

În această învălmășeală d. *Mille* a pierdut o... manșetă pe care un deputat s'a grăbit s'o ofere prefectului poliției ca un trofeu al solemnității deschiderii parlamentului din ziua de 15 Noemvrie v. 1915”.

Ziarului italian „*Secolo*” i se anunță din Londra, că între Petrograd și București se urmează tratative având de scop obținerea unei permisiuni de către România pentru trecerea prin România a armatei rusești concentrată în Basarabia.

Ziarul italian spune, că lupta diplomatică se va da în București între Quadrupla și puterile centrale.

Zilele viitoare vor aduce evenimente surprinzătoare.

Ziarul „*Baseler Nachrichten*” anunță: Un comunicat al ministerului de războiu al Serbiei apărut azi confirmă în mod oficial faptul împlinit al unui atac cu forțe numeroase din partea Rusiei împotriva Bulgariei. Acesta va avea loc îndată ce împătrita înțelegere își va fi terminat concentrările de trupe în Balcani.

Dupăce acest proiect este îndeobște cunoscut, el poate fi comentat în publicitate.

În Rusia se crede că această acțiune înainte de toate va provoca o schimbare de atitudine la România. În acest scop Rusia numai în Basarabia a concentrat o armată de 200 mii oameni cu destinația de a porni în contra Bulgariei.

Ziarele franceze, engleze și cele italiene atribue o foarte mare importanță forțelor rusești concentrate în Basarabia și leagă mari speranțe de marea acțiune comună ce se va produce în curând.

Se anunță din București, că ședința dela 30 Noemvrie n. a parlamentului român a decurs în liniște după scenele regretabile dela prima ședință. E de semnalat că deputații din partidul dlui *Take Ionescu* s'au cosfătuț în decursul ședinței cu deputații nemulțumiți din partidul liberal-guvernamental pe cari voiește să-i câștige pentru cauza lor.

Ședința camerei s'a deschis la 3 ore după amiazi.

La ordinea zilei a fost alegerea biroului Camerei. De președinte a fost ales d. *M. Ferechide*, prietenul prim-ministrului *Brătianu* cu 103 voturi contra 13. Apoi ședința a fost închisă.

Și senatul și-a ținut ședință la trei ore după masă. Președinte a fost ales d. *Vasile Missir* cu 67 voturi contra 12.

Președintele camerei d. *Ferechide* în vor-

birea ce a ținut-o, mulțumind pentru alegerea sa, a declarat, că nu e nevoie de nici o ieșire din sărite, când deputații români voesc să-și manifeste simțemintele lor patriotice.

— *Tăceți, gândiți-vă și lucrați* — a spus președintele camerei, adresându-se deputaților.

Se înșală acela care crede că Românii nu simt la fel, toți suntem egali și ne vom îndeplini până la capăt datoria, când se va cere.

Comentând cele petrecute cu ocazia solemnității deschiderii parlamentului român, ziarul „*Az Est*” scrie în numărul 336 dela 1 Decembrie:

Ziarul spune mai întâi că deputatul C. *Mille* a fost palmuit. Apoi continuă textual:

— În prezent primejdia intervenției României, în conflictul actual, a scăzut la minimum. S'a dovedit, că statele mici și micile lor armate nu pot produce nici un rezultat. Românii înșiși spun, că mergerea lor în contra victorioaselor noastre armate le va aduce peșea sigură.

România nu poate în destul să mulțumească acestora, cari cu o înțelepciune rezolută au rămas dârzi pe lângă neutralitate. Măsurarea militară a fost hotărâtă definitiv în luna Maiu. Victoria va fi incontestabil de partea puterilor centrale. Disperarea și mișelia pot să aducă o prelungire a războiului, dar nimeni nu ne va mai putea lipsi de victoria noastră.

Cine i s'ar opune, săvârșeste sinucidere. Asta o știu foarte bine acei cari conduc destinele României!...”

Parlamentul ungar.

— Ședința Camerei. —

Budapesta, 1 Decembrie.

La ordinea de zi a ședinței de azi a camerei au fost puse interpelețiile. Interesul ce s'a dat ședinței de ieri nu s'a mai arătat azi, iar pe culoare pe la orele 10 și jumătate se găseau numai foarte puțini deputați.

Deschizându-se ședința la orele 11 fără un sfert, s'au cetit rapoartele prezidențiale. Deputatul *Coloman Hegedus* a prezentat camerei raportul comisiei de verificare. Ministrul de culte și instrucțiune *Béla Jankovich* a depus pe biroul camerei un raport despre regularea competențelor învățătorilor confesionali și comunali. La propunerea președintelui *Beöthy* camera hotărăște ca cea mai apropiată ședință meritorică să se țină în 7 c., lăsându-li-se comisiilor astfel timp pentru rezolvirea materialului ce li s'a transpus. O ședință formală va avea loc Vineri în 3 c., în care comisiunile își vor prezinta rapoartele.

Interpeleție în chestia emblemelor.
— Răspunsul primului ministru

Deputatul *Géza Polonyi* își motivează interpeleția anunțată în chestia emblemelor și a insigniilor naționale.

Îi răspunde primul ministru, contele *Stetan Tisza*:

În chestia emblemei croate — a declarat primul ministru — guvernul recunoaște ca obligator articolul de lege XXX din 1868. Din punct de vedere al dreptului public emblema aceasta va fi mijlocie și va satisface deplin. La steagurile marinei am păstrat culorile de până acum deoarece culorile roșu și alb au avut un rol important în istoria Ungariei în epoca *Árpádi*enilor și în timpul lui *Matia*. A doua emblemă a marinei nu e cea a casei de *Habsburg*. Steagul de războiu reprezintă paritatea celor două state. Sunt confruntate pe acest steag emblemele celor două state suverane. (Aprobări sgomotoase). Emblema dalmatină a fost stabilită în 1874, iar Austria a cuprins-o în emblema sa în baza stăpânirii sale efective de 400 ani peste acest teritor. În cât privește emblema Bosniei ar fi fost o greșeală, dacă ea n'ar fi fost cuprinsă în emblemă ungară.

Am dat mare importanță, ca chiar acum să se valideze paritatea dualistică. Nu Permit ca acest principiu să fie stirbit. (Aplauze sgomotoase pe băncile din dreapta). Statul ungar are incontestabil drepturi istorice la Bosnia, iar în 1878 au ocupat-o forțele armate ale ambelor state, așa că ambele au drept să dispună de ea.

Unica rezolvire corectă a fost deci, ca în ambele embleme să fie cuprinsă emblema Bosniei. Emblemă și insignii comune sunt necesare din 1867 pentru întrebuintarea lor la instituțiile comune. Din autograful regal adresat primului ministru ungar reiese deplin validarea responsabilității guvernului ungar. Rezolvirea chestiei emblemelor și insigniilor e dela anul 1867 un drept al Maj. Sale domnitorului. În 1874 tot regele a stabilit emblema ungară unificată. Primul ministru dă deslușiri la devisa indivisibiliter ac în separabiliter în legătură cu sancțiunea pragmatică. Deviza emblemei comune are înțelesul, că țările arătate în emblemă au să fie stăpânite unitar. Polonyi are drept când spune că în Austria întâlnim multe pervertiri răutăcioase și multe păreri greșite de bună credință. Impotriva celor răutăcioși nu putem face nimic, dar pe cei de bună credință îi va convinge mai cu seamă noua emblemă comună. Chiar și în terminologia oficioasă austriacă a câștigat teren părerea, că e emblema celor două state ale monarhiei. Primul ministru vorbește despre ordinul de zi dela Chlopi. Câtă vreme va exista forma de stat monarhistă, domnitorul va fi supremul comandant al armatei. Legătura strânsă dintre persoana domnitorului și armată n'a fost slăbită în nici o monarhie. La rezolvirea chestiei emblemelor s'a ajuns scopul, ca parității să i se dea deplin expresiune, prin întrebuintarea culorilor naționale. Culorile negru-galben au fost stabilite ca culori exclusiv ale Austriei. Culorile naționale maghiare și negru-galben sunt culorile parității.

Emblema ungară își ocupă prin aceasta rezolvire în instituțiile comune locul care i se cuvine după dreptul strămoșesc în baza legilor din 67. Aceasta prin urmare nu e un câștig al luptei politice, ci numai o rezolvire din inițiativă spontană a M. Sale a pretențiilor vechi.

Nu-mi revendic merite, dar îmi revendic bucuria și satisfacțiunea ca patriot, că am luat parte la munca asta, deoarece cred, că am făcut lucru util și patriotic. (Ovații entuziaste și aplauze în dreapta).

Deputatul Géza Polonyi reflectează la vorbirea primului ministru și exprimându-și recunoștința, cere lămuriri întregitoare.

Soartea teritoriilor cucerite.

Privitor la soartea teritoriilor cucerite primul ministru contele Tisza a făcut în camera declarațiile următoare:

Monarhia poartă războiu. Dacă războiul va rezulta sporiri de teritor, asupra sortii nouilor teritorii se va putea hotărî numai cu învoirea Ungariei. Tot acest drept îl are și Austria. Nu e vorba de o împărțire, ci numai de a lua hotărâri în înțelegere comună asupra sortii teritoriilor ce se vor câștiga prin războiu. În chestia emblemelor ministrul de externe va elabora la îndrumarea regelui amănuntele având responsabilitate și guvernul ungar.

Alte Interpeleții.

Deputatul Béla Bernáth și-a motivat interpeleția în chestia aprovizionării cu piatră vântă, iar deputatul Ștefan Szabó în chestia greșelilor făcute în chestia recvirării norumbului.

Ministrul de agricultură baronul Emeric Ghillani răspunde că autoritățile au primit instrucțiuni ca să nu păgubească interesele particularilor. Piatră vântă până acum nu s'a putut câștiga în cantitate îndestulătoare. Intre ministru și proprietarii de mine de aramă a avut loc o înțelegere și ministrul speră că se va putea obține cantitatea necesară.

S'au cetit telegramele regelui, arhiducilor Frideric și Eugen. Ședința s'a terminat la orele 3 după amiază.

Persia și cele două grupări beligerante europene. „L'effet des manifestations de force en Orient”.

Arad, 2 Decembrie 1915.

Persia are aceeași soartă ca Balcanii. Stă la discreția împrejurărilor, a influențelor exercitate de cele două mari grupări beligerante europene. Când *Le Temps* în numărul cel mai recent ce-l primim, dela 22 Noembrie, are un articol la loc de frunte ca cel pe care-l traducem aci, în chestia persană, el reprezintă punctul de vedere al Franței, al Quadruplei. Și prezintarea în chipul acesta al faptelor este logica actuală: numai faptele vorbesc, numai procedeele militare, și nu conversațiile diplomatice. În sfârșit s'au convins și ententiștii de aceasta, și n'o fi prea târziu?

Este vorba de Persia. Regatul șahului uimut și terorizat de violența propagandei germane, a suferit manoperile de seducțiune ale diplomaților și agenților germani. După o serie de aventuri el s'a recules în preajma prăpastiei, și nu este fără interes să medităm asupra situației. Iată faptele.

Parlamentul persan, în luna Iulie din urmă, a răsturnat ministerul lui Eyn ed Dauleh. Veni la putere cabinetul Mostofi el Memalek. Coaliția influenței religioase și teutonice, care a provocat această schimbare, sub acest nou guvern a avut ascendentul, cu toate că simpatiile individuale ale majorității membrilor erau pentru puterile quadruplei. Inșă puterea și opinia publică însăși în Orient ușor cedează presiunilor de un anume caracter cari n'au nimic comun cu procedeele diplomației franceze și engleze. În timpul crizei de două luni dela îndepărtarea lui Eyn ed Dauleh până la intrarea în funcțiune a succesorului său, situația continuă să se desfășoare defavorabil aliaților (impătritei înțelegeri. — N. R.). Dușmanul, a cărui tactică pretinde exploatarea situațiilor tulburi și să pună elementul desordinei în serviciul planurilor sale, a profitat de circumstanțe pentru a se organiza.

Trei invazii succesive, organizate în Persia de Turco-Germani pentru a delătura influența necesară, au vădit dificultatea acestor expediții cari n'au primit în Iran nici sprijin, nici o întregire de forțe suficiente. Totuș s'a hotărît să se constituie în Persia chiar și o mică armată recrutată printre triburile jefuitoare și nomade. Mai mult de trei sute de instructori au fost întrebuintați ca să formeze cadrele pentru comitajii de acest fel, și în capitală, legația Germaniei împreună cu cea a Turciei cu care se învecinează, erau încunjurate de fortificații și blockhaus-uri, luând aspectul unor citadele. Cu prilejul recentei intrări în Persia a ministrului lui Wilhelm II-lea, prințul Henri de Reuss, s'a lăsat escortat de o armată mică veritabilă transportând tunuri, puști, muniții și lance-bombes (aruncătoare de bombe). Un corp de cavalerie a fost organizat și numeroase puncte strategice au fost ocupate.

Germanii se considerau deja stăpâni ai Persiei, unde șahul și organele publice păreau că vreau să abdice din autoritatea lor și să se lase conduși spre prăpastie sub presiunea germanoturcească. Reprezentantii împăratului și sultanului crezură că a sosit momentul să treacă la fapte. Incepu o serie de atentate contra agenților diplomațici ai aliaților. Să ne amintim bătăia inscenată la Kengaver de consulul Germaniei cu o mie de voluntari armați cu mitraliere. La Bonchir și la Recht, aliații noștri englezi și ruși au fost siliți să ocolască pe consuli germani străformați în șefi de bandă, pentru a pune capăt tentativelor criminale. Colonia franceză din Ispahan este silită să se refugieze în capitală unde de altfel iarăș nu se simte în siguranță. Guvernul șahului terorizat și-a luat refugiul la declarații de neutralitate și a îngânat scuze puterilor quadruplei fără să îndrăznească a protesta contra agitațiilor acestora. Triburile se răsvrătiră, comunicațiile se întrerupseră și briganzii lucrau sub protecția germană apropiindu-se de capitală.

Turco-Germanii crezură că a sosit clipa de

a încerca o lovitură decisivă printr'o nouă invazie, Beyul Reuf, cu trupe regulate turcești amestecate cu nomazi, pătrunde în Kerwanșah și înaintază spre Ispahan, a doua capitală, străformată în centru de agitație. Oamenii kaiserului și mării Turcii puneau în perspectivă o acțiune la Caucaz și Marea Caspică. Inșă răspunsul n'a întârziat. Englezii ocupă Buchir-ul, importante forțe rusești debarcă la Enzeli dela Marea Caspică, și pornesc în marș peste Kazevin spre capitală de care ei nu sunt mai departe de cincizeci de kilometri. Agenții turci și germani își perdură încrederea și se retrag în grabă spre Ispahan.

Această intervenție energetică a fost suficientă pentru a restabili situația. Șahul și ministrii săi observară îndată pericolul pe care și-l creaseră în urma resemnației lor fataliste. Târnărul suveran și vizirii săi pe cari teama îi făcuse docili Germanilor, erau hotărâți să urmeze pe aceștia în prăpastie. Indepărtarea lor a fost anunțată pe calea Vienei și Berlinului unde se credea deja că s'a ajuns în stăpânirea definitivă a Persiei, și s'a prezentat ocazia de a se preta în acelaș timp germanismul la rolul de mântuitor al lumii musulmane. Inșă șahul în ora a unsprezecea se redesteptă.

Energica intervenție a Rusiei, care, deja de mult timp a permis câmp liber agitațiilor dușmane și somația adresată la curtea șahului de a rămânea la Teheran au produs în Orient efectul manifestațiilor forței, efect care se poate prevedea în Orient. Intriga germană a eșuat. Membrii cabinetului Mostofi el Memalek cari părăsiseră deja capitala, au ținut în grabă un consiliu la care au asistat și ministrii Rusiei și Angliei. Acești diplomați în sfârșit au fost primiți de șah care i-a asigurat de prietenia sa pentru țările pe cari le reprezintă și recunosc intrigele germanice al căror obiectiv le-a fost pentru ca Persia să iasă din neutralitate și să intre în vârtejul (sillage) germano-turc.

Evenimentele au dovedit că nimeni nu se mai poate mulțami cu declarații cari rămân la discreția împrejurărilor, a influențelor contrare. Rusia reclamă garanții și fapte. Ea pretinde internarea provocatorilor, desarmarea bandelor și măsuri cari să împiedece pe mollahi să se aventureze în războiu contra aliaților. Persia se va resemna probabil fără multe tergiversări să dea aceste satisfacții observând prăpastia în care este trasă. Intr'adevăr, la Teheran, nu se va putea face rezistență cererilor rusești sprijinite pe forța militară care face tabără în apropierea capitalei. Nebuneasca aventură rusească în care se aruncă țara, este o lecție care nu trebuie să o pierdem din vedere.

PENTRU „CARTEA DE PAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie

::: :: săvârșită de eroii noștri. ::: :::

Profesorii — eroi: D. Nistor și V. Micula.

(Urmare.)

Inzestrați dela natură cu însușiri fizice și psihice din cele mai frumoase, tinerii Dionisie și Vasile au primit în casele lor părintești o creștere cât se poate de sănătoasă și aleasă. Paralel cu dezvoltarea lor fizică înfloria sub ochii părințești și intelectul și moralul acestor copii. Căci educației de acasă avem să-i atribuim înaltele calități morale; de omenie în raporturile sociale, de conștiințositate în împlinirea datorțiilor de religiozitate adânc simțită la toate ocaziile și de naționalism înflăcărat și patriotism potențat până la eroismul jertfirii lor, cum le-au dovedit în viață Nistor și Micula.

Tot silințelor părintești împreună cu multe și grele jertfe materiale și se poate scrie în mare parte capitulul cunoștințelor și dezvoltarea intelectului acestor tineri. Dar vrednici de părinții lor, de sbuciumările lor s'au dovedit a fi întru toate Dionisie și Vasile.

Așa că buna creștere și îndrumare a părinților ajută de conducerea și supraveghierea profesorilor au făcut dispozițiile bune și înclinările nobile ale lui Dionisie și Vasile, colegi iubiți și respectați ai clasei, elevi de caracter și omenie ai profesorilor, exemple de diligență și moralitate — atât la Brașov, unde a urmat Nistor liceul, cât și la Lugoj unde a fost Micula. Toți, cari i-au cunoscut pe acești tineri simpatici, promițători, îi țineau predestinați pentru cariera de profesor. Și de fapt, la universitatea din Pesta, pe care Nistor a completat-o cu cea din Lipsca și Jena, ei își dedică toate puterile, idealului unui educator. Cu stăruință de albină cercetează cursurile și bibliotecile, câștigându-și un capital frumos de cunoștințe, pe cari a-vea să le fructifice elevilor cu largă măsură. Nu cu mai puțină râvnă căutără ei și cultivarea proprie, ascultând concerte, cercetând muzee, biserici, și tot ce poate nobilita inima și sufletul unui om. Așa au venit ambii cât se poate de bine pregătiți atât ca oameni, cât și ca profesori. Nistor pentru științele naturale și geografice, iar Micula pentru fizică și matematici. Și așa acești tineri distinși nu și-au ales o carieră în adevăratul înțeles al cuvântului, o carieră, care să le aducă venițe și comoditate, ci au îmbrățișat spinoasa carieră profesorală din însuflețirea unui ideal. Iar din acest ideal nu au făcut o speculă, nici o lefterie, ci un *apostolat cultural* ca și Sandi Bogdan, ca și directorul Virgil Onițiu.

Dacă în scurta lor activitate de profesor Nistor și Micula nu au pierdut un moment din vedere acest apostolat, ei au știut să-l și exerciteze în modul cel mai potrivit. Asupra elevilor din inferioare cu cari au avut mai mult de-a face, insuflau ei numai *bunătate* prin înfățișarea lor simpatică. Fața lor pururi senină, dar de-o seriozitate demnă, firea lor blândă nu putea să nu câștige inimile elevilor, cari îi respectau nu ca pe niște superiori temuți, ci ca pe niște părinți iubiți. De aceea și elevii răspundeau cu o iubire și ascultare fiască plină de devotament. Mult timp cei ce i-au avut ca conducători de clasă, nu vor uita atmosfera cea de familiaritate, ce împrăstiau în jurul lor bunii profesori Nistor și Micula. Nu vor uita nicidecum bucuria ce o simțeau de câteori era vorba ca acești educatori să le facă și unele plăceri copilărești, participând la excursiile lor, patronând jocurile lor, aranjându-le proiecțiuni cu schiopicul și reprezentatii cu cinematograful.

Pentru totdeauna neșterse ne sunt nouă profesorilor, figurile inbitilor noștri colegi, Dionisie și Vasile. Noblețea caracterului lor, finețea manierelor lor, sinceritatea modului lor de exprimare, atențiunea lor deosebită pentru orice chestie colegială ni-au subjugat pentru cea mai sinceră prietenie, ne-au robit pentru cea mai curată dragoste față de ei. Căci dacă „Micula nu a grăit de rău pe nime, nu a invidiat pe nime, nu a urit pe nime, nu a clevețit asupra nimănui, nu a supărat pe nimini nici cu vorba, nici cu fapta și sunt sigur nici cu gândul, dacă acest om inteligent, zelos, harnic, curat până în ultima fibră a sufletului și plin de dragoste către toată lumea — cum i-a făcut portretul cel mai bun apreciator al lui, regretatul director Onițiu, — dacă Micula — zic, a fost iubit și simpatizat de toți...” cum puteam, noi colegii lui cei ce zilnic aveam „pe omul lui Dumnezeu” între noi, să nu-l iubim și simpatizăm? Dacă V. Micula, în modestia-i exagerată în tendința de

a nu cauza nimănui nici umbră de supărare admitea cu toată dreptatea evidentă lui și pentru altul oarecare îndreptățire — Dionisie Nistor, fire mai impulsivă, temperament mai vioi, nu ceda nimic când era convins de dreptatea cauzei sale. Așa că aceste 2 firi, una totdeauna rezervată și cu tactul necesar, cealaltă impecabilă și pregătită la orice, se completau reciproc, formând în corpul nostru profesoral un frumos duumvirat.

(Va urma).

Deschiderea camerei imperiale germane.

Președintele Kaempf despre campania sârbească și invincibilitatea Germaniei. — Impozitarea furnizorilor armatei. — Interpelețiile în chestia tratatelor de pace.

Berlin, 30 Noembrie.

Reichstagul s'a întrunit azi. Președintele Dr. Kaempf a spus în discursul său de deschidere:

Câtă vreme pe *frontul occidental* tentativa dușmanului de a ne sparge frontul, executată cu forțe covârșitoare, a fost zădărnicită de trupele noastre și comandanții lor sfidători de moarte, câtă vreme la *răsărit* armata germană-austro-ungară apăra cu mână de fer, ceea ce a câștigat în lupte îndrăznețe și eroice, câtă vreme la *Isonzo* Italianii doresc să câștige cu puterea armelor cel puțin o parte din Austro-Ungaria, ceea ce ar fi obținut dela Austro-Ungaria înainte de a începe războiul fără lovitură de sabie, în peninsula balcanică s'au petrecut evenimente și s'au săvârșit fapte de arme, cari au fost executate din punct de vedere militar și diplomatic în mod strălucit și cu o siguranță neîntrecută, și oaric ne-au dat posibilitatea ca împreună cu aliații noștri și armata bulgară să răsbunăm omorul sângeros dela Sarajevo și — să sperăm că pentru totdeauna — să facem sfârșit machinațiilor sârbești, cari au cauzat atâtea nenorociri Europei. (Aprobări).

În strânsă prietenie de arme cu vităza armată a Maj. Sale *regelui Bulgariei* și cu poporul bulgar am încoronat biruința noastră. Binevențăm această din toată inima. (Aprobări repetite). Armata sârbească am înfrânt-o victorios. Armata otomană s'a dovedit demnă de vechiul ei renume și și a zădărnicit întreprinderea la Dardanele. (Aprobări repetite). *Superba Anglie tremură și își teme cheia puterii sale mondiale*. Toți dușmanii noștri au revenit la conștiința că *suntem invincibili pe câmpurile de războiu*. (Aprobări). Cu atât mai mult ei se mângăie cu speranța că ne vor nimici economic și ne vor înfrânge prin înfometare. Ei se înșală în judecata lor despre puterea noastră economică, cum s'au înșelat și în ce privește forțele noastre financiare, — o dovedesc aceste rezultate admirabile ale împrumuturilor noastre de războiu. (Aprobări). Suntem provăzuți în belșug cu grâu pentru pâine și cartofi, cele mai importante alimente ale poporului. (Foarte adevărat). Nu tăgăduim că în altele suntem mai săraci. Dar lipsa ce o duc din cauza aceasta cei mai puțin avuți, o vom învinge prin o organizație a pieței de alimente, care să dea posibilitate și celor mai săraci ca să-și poată câștiga pe un preț suportabil alimentele necesare. Avem deci motiv atât în privința financiară cât și economică să privim în viitor cu hotărâre fermă și neclintită credință. (Aprobări). *Unitatea semnișilor germane au clădit imperiul*. Unitatea întregului popor este și va fi baza solidă, pe care răzămându-ne privim viitorul și care va împiedeca ca Germania să mai ajungă prin vre-un atac întreprins din răutate în situația în care suntem siliți să purtăm acest războiu. (Vii aprobări).

Trecându-se la ordinea de zi, s'au transpus comisiilor spre discutare mai multe proiecte, iar secretarul de stat Dr. Helserich a motivat

proiectul despre *impozitarea furnizorilor armatei*.

Sedința viitoare va avea loc în 9 Decembrie.

Socialdemocrații au anunțat președintelui camerei imperiale germane următoarea interpelație la adresa cancelarului:

E aplicat cancelarul imperial să dea lămuriri privitor la condițiunile cu cari ar fi învoit să înceapă tratative de pace?

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele comunicate oficiale:

Budapesta, 1 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Evenimente de importanță nu sunt. Prada de războiu a trupelor austro-ungare de pe linia nordostică este: 78 ofițeri, 12 mii soldați și 32 mitraliere.

Pe frontul italian: Pe linia dela Isonzo ziua de ieri a trecut în relativă liniște. Înaintările dușmane s'au nimicit în focurile noastre. Astă noapte artileria dușmană a început vehemente canonade contra coastei nordice a muntelui San Michel; în acelaș timp a pornit un atac contra vârfului de munte, dar i-am respins din jurul muntelui San Martino.

Pe frontul sudostic: Trupele noastre înaintează către Plevlie. O coloană atacă înălțimea Gradinei. O divizie a ocupat cu asalt ieri după amiază și de cu seara o margine a platoului apărat cu multă rezistență de Muntenegrini la zece km. de Plevlie. În 29 c. la amiază Bulgarii au ocupat Prizrenul. Prada de războiu făcută în luna Noembrie de armata generalului Kövess este 40.800 soldați sârbi, 26.600 civili, 179 arme și 12 mitraliere.

Berlin, 1 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: La vest de Bassée, cu mari și extinse explozii am cauzat dușmanului stricăciuni considerabile. Un aeroplan francez și unul englez s'au prăbușit atinse de focurile noastre, personalul mașinelor l-am făcut prizonier.

Pe frontul oriental: Nici un eveniment de importanță.

Pe frontul din Balcan: În unele puncte am avut lupte reușite. La Prizren armata bulgară a făcut pradă de războiu 15 mii Sârbi, multe tunuri de munte și alte muniții de războiu.

Războiul european.

Galieni — Președinte al consiliului de războiu.

Viena. — „Neue Freie Presse” anunță: După informațiuni câștigate din sursă diplomatică și din cercurile înțelegerii *consiliul de războiu* al împătritei înțelegeri, în care sunt reprezentate afară de Anglia și Franța, încă Rusia și Italia, s'a constituit definitiv, luând conducerea supremă Galieni.

Lugano. — „Corriere della Sera” i se telegrafiază din Paris că marele consiliu de războiu, care a fost convocat pe 27 Noembrie, se va întruni de abia în săptămâna viitoare. Consiliul va discuta cu acest prilej chestia exploatarea forțelor înțelegerii pe diferitele fronturi după un plan comun.

Denys-Cochin în Roma.

Lugano. — Ministrul francez, Denys-Cochin a plecat Luni dimineața din Atena cu vasul de războiu grec „Hellas” și a sosit ieri la Roma unde a avut întrevederi cu primul ministru Salandra și ministrul de externe Sonnino.

LIBRĂRIA CONCORDIA
ARAD, STRADA DE AK FERENC NR. 20.

A apărut o serie nouă din cele mai frumoase ilustrate cu porturi naționale românești (bromargint, brune). De prezent sunt numai matt, iar peste 3—4 săptămâni vor fi și colorate. O serie de 25 bucăți costă Cor. 5. × 35 fileri porto recomandat, 100 bucăți franco Cor. 14.

Vie activitate pe frontul Flandriei.

Lyon. — Se află din Gand, că Germanii încearcă o mare activitate. În Flandria, detașamente importante de trupe trec în toate zilele prin Gand și Deynze venind de pe frontul oriental.

Zăpadă în munții Vosgi.

Paris. — Un comunicat oficial spune, că în munții Vosgi, a căzut zăpadă abundentă, mai ales în regiunile Fечи și Thur.

Nouii înrolări australiene.

Constantinopol. — Se telegrafiază din Melbourne, că guvernul australian a hotărât să mai înroleze încă 50 mii de oameni în afară de întăririle cari au fost organizate, așa încât până în luna iunie viitor, Australia singură va fi pus în serviciul Britaniei-Mari peste 300 mii de oameni.

Nouii submarine engleze în Mediterana.

Roma. — La Salonic au sosit mai multe submarine engleze de diferite tipuri, pentru a se pune în urmărirea submarinelor germane.

Rothschild recrutează.

Copenhaga. — Lui „Politiken” i-se anunță: La 24 Noembrie cu ocazia aniversării sale de 70 ani, baronul Leopold Rothschild a deschis în localul băncii sale un birou de recrutare. Foarte mulți tineri au intrat sub drapelul lui. În aceeași bancă Rothschild a aranjat localități pentru cercetările medicale. Înrolații sunt trimiși imediat sau după ce au fost supuși tratamentelor medicale în taberele pentru exercițiile militare.

Belgia caută împrumut.

Bruxella. — „Echo Belge” anunță că guvernul din Havre a început tratative cu oameni financiari americani pentru acordarea unui împrumut belgian în America.

Intre ruinele Goritei.
Cartierul de presă.

Din Gorita pustilită sosesc mereu știrile nouilor dezastre. Numărul caselor și a străzilor ruinate crește mereu. Persoanele civile căzute jertfă nu se mai pot socoti. Mulți au fost jertfele ruinelor cari i-au îngropat. Mai cu seamă partea orașului din apropierea drumului de fer sudic a suferit dezastre îngrozitoare și strada Luciaia. Vechea catedrală în care este icoana Assunta a lui Tintoretto e bombardată, nu s'a putut însă constata dacă a suferit aceasta capod'operă. Dintre edificiile de seamă s'au ruinat: școala reală, primăria cercuală, baia orașului, hotelul Post și alte multe palate.

Toate casele străzii principale sunt nimerite de abuze și gloante, fiecare casă din străzile Castello, Signori, Vetturini și Seminarstrasse poartă urmele canoanelor. Colegiul metropolei a fost atins de o bombă dintr'un aeroplan în urma căreia s'a și aprins. Spitalul călugărilor a fost atins de un granat.

Toate aceste însă nu dau numărul complet al edificiilor pustite. Tot interiorul orașului dela Piazza Corno până la Corso Francese e ruinat. Canonadele continuă, și ard și satele din jurul Goritei.

Asediul muntelui San Michel.

Berlin. — Lui „Berliner Tageblatt” i se anunță dela cartierul de presă al frontului sud-vestic: De câteva zile atacurile italiene direcționate contra muntelui San Michel înalt de 273 m. care închide partea sudică a orașului Gorita, sunt extraordinar de vehemente. La poalele lui se varsă în Isonzo râulețul Wippach. Zi și noapte tranșeele acestui munte sunt expuse granatelor și obuzelor dusmane. Italienii ținesc și asupra tranșeelelor din apropierea satului San Martino, și a celor din nordul râului Wippach. Aceste tranșee asaltate în linii întărite, sunt păzite de rigeminte stiriene, ca-

rintiene și ungurești. În toate contraatacurile și luptele desperate apropiate de până acum, au reușit să respingă dușmanul și să-și păstreze pozițiile bine întărite.

Atena în stare de asediu.

Berna. — Corespondentul lui „Corriere della Sera” anunță din Atena: Intreaga capitală are înfățișarea unui oraș în stare de asediu. Numărul poliției s'a dublat și în toate părțile circulă patrulă înarmate.

Ententa va da despăgubire.

Londra. — În urma înțelegerii dintre Grecia și împătrita înțelegere, aceasta din urmă s'a îndatorat să plătească Greciei despăgubire pentru debarcarea și expedierea trupelor și a tuturor pagubelor pricinuite din cauza operațiilor armatei antantei. Anglia va satisface pretenția Greciei, escomptându-i în jumătatea întâi a lunii Decembrie, o anticipație de 60 milioane.

Vaporul expediției americane de pace în Europa.

Londra. — „Morning Post” anunță din Copenhaga: Vaporul „Oscar XI” a liniei scandinave-americane, închiriat de miliardarul Ford și aderentii săi americani cu scopul s'aducă în Europa așanumita expediție de pace americană, va debarca în Cristiania și de acolo va merge la Copenhaga. De aici delegații se vor duce la Stockholm și Amsterdam unde vor înființa birouri speciale de pace. Conferința de pace se va ține la Amsterdam. Vaporul „Oscar XI” pleacă din Newyork în 11 Decembrie.

Sosirea guvernului sârb la Scutari.

Scutari. (Havas.) — Prim-ministrul sârb împreună cu guvernul său au sosit la Scutari în 28 Noembrie. Aici va fi reședința guvernului.

Luptele pentru Monastir.

Milano. — „Corriere della Sera” anunță că ambasadorul rus și englez au plecat la Monastir, iar cel francez și italian sunt în Albania. Cei doi ambasadori au declarat că deocamdată Monastirul nu este primejduit și au fost lipsite de temeie temerile ce le-au avut din cauza situației nesigure a orașului. Guvernul sârbesc are să rămână în Scutari. E probabil însă, că aceste dispoziții nu vor fi decât interinale, fiind vorba de transpunerea capitalei sârbe la Gevgjeli, unde se vor muta și reședințele reprezentanților statelor străine și a tuturor ziarelor sârbe cari apar.

Luptele dela Krivolak.

Paris. — Agenția Havas anunță: La nord de Krivolak trupele franceze au atacat Bulgaria, și au ocupat Drussiko-ul. Forțe franceze și engleze sosesc pe front neîncetat. Ministrul sârb de războiu a sosit la Gevgjeli. Cu ocazia unui atac aerian, avioni englezi au constatat că malul Egeei este în mâinile Bulgarilor și nicăiri nu se vede armata turcească. Englezii cred că Turcii vor fi duși contra armatei rusești.

Și armata germană a generalului Gallwitz luptă acum în Macedonia.

Lugano. — Ziarul „Corriere della Sera” află din Salonic:

„Situația trupelor Ententei din Macedonia e foarte serioasă. Armata a doua bulgară, compusă din optzeci de mii de soldați amenință serios trupele anglo-franceze, între Prilep și Monastir luptă 5000 de Sârbi cu o armată bulgară de patru ori atât de mare. Distanța de acolo până la frontul francez e de 30 km. Se crede că Bulgaria vor răzbi pe acolo, tăind astfel drumul trupelor aliate. Primele regimente ale armatei lui Gallwitz au sosit la Uskub. Înaintarea le este îndesnită prin restabilirea liniei ferate. Armata lui Gallwitz va coopera acolo cu a treia armată bulgară. Generalul Sarrail cu mica lui oștire nu va fi în stare să reziste puternicei ofensive germano-bulgare și de sigur că războiul va trece și pe teritoriul grecesc. A doua armată bulgară înaintează pe valea Gostivar.

Trupele sârbești trec în Albania pe drumuri îngrozitoare, bătăcând în noroiu, trecând peste râuri de munte fără poduri. N'au alimente. Frigul e mare și ninge mereu”.

Acțiunea Rusiei în Balcani.

Rusia face presiuni asupra României? — Armatele rusești gata de plecare. — Rusia va da Serbiei un ajutor neașteptat de eficace. — Generalul Cerbakow va conduce armata contra Bulgariei. — Rusia concentrează armata la Reni.

Arad, 2 Decembrie 1915.

„Corriere della Sera” anunță din Londra: Intervenția rusească în Balcani nu va mai zăbovi mult. În Basarabia este concentrată o armată rusească de două sute de mii, cu scopul probabil de-a face presiune asupra României, ca părăsindu-și neutralitatea să intre în acțiune și alături de armata rusească să atace Bulgaria. Afirmativ, ofensiva Rușilor în Balcan are să fie în același timp pe uscat și pe mare. O parte însemnată a flotei rusești cu cele mai noi dreadnoughturi va intra în imediată acțiune. Blocarea Varnei și a Burgasului se va face prin submarine.

Din Salonic se anunță că țarul a adresat către regele Petru și Pasici telegrame de conținut foarte lung, în care îi asigură că armatele mântuitoare rusești se apropie pentru ca să salveze Serbia și pedepsească Bulgaria.

„Times” scrie de acord cu știrile ziarelor franceze, că după știrile oficiale sosite din Petrograd, Rușii au găsit modalități ca din frontul dela Riga să fie transportate trupe pe frontul din Balcan.

Semioficosul francez „Temps” autorizat de ministerul de externe rusec publică o telegramă, care anunță, că în cel mai scurt timp trupele rusești vor fi pe teritoriul bulgar. Rusia va da Serbiei un ajutor neașteptat de mare.

Corespondentul special din Reni al ziarului „Epoca” anunță: Comandantul suprem al armatei rusești contra Bulgariei nu va fi generalul Kuropatkin după cum s'a anunțat în mai mult rânduri, ci generalul Cerbakov, numit de însuși țarul cu ocazia vizitei sale la Reni.

Din Tulcea se anunță: că ieri au sosit la Reni regimentele rusești de infanterie nr. 51, 79 și 113, o divizie de mitraliere și un regiment de pioneri. La Reni au construit o mică fabrică de arme unde se lucrează și la construirea monitoarelor pentru Dunăre. Părțile cari constituiesc aceste monitoare au fost transportate din Odesa în șapte vagoane.

Ai dreptate.

Viena, 1 Decembrie.

Ai dreptate, dragă cetitorule, este vreme de războiu, și atâtea necazuri ne apasă, dar, vezi, tocmai de asta vorbesc despre potecile cari duc spre lumină și bunăstare.

Și pe urmă atâți meseriași zac azi răniți prin spitale — ei sunt bucuroși dacă pot ceti ceva. De ce să nu aprofundeze cu mine unele chestiuni de mare importanță pentru dânsii?

Când se vor reîntoarce la lucrătoarele (atelierele) lor, să aducă sâmburele luminei cu dânsii.

Organizația spiritelor este garanța propășirii. Acțiune fără organizația spiritelor, nu s'a făcut încă.

Un singur exemplu să vă dau pentru importanța organizației.

Am, punem cazul, un atelier, muncesc și doresc să am un venit lunar de 1000 coroane. Produc un lucru care mă costă pe mine 5 cor. bucata. Pentru ca să realizez venitul de 1000

cor., vând 200 bucăți à 10 cor. Am un venit de 5 cor. la bucată și investez 1000 cor. în întreprindere. Incep concurența scăzând prețul la 8 cor. bucată. Venitul îmi este la bucată 3 cor. și pentru ca să ajung 1000 cor. venit, voi vinde 333 bucăți și va trebui să investez 1665 cor. Scad prețul la 6 cor. bucată ca să-mi omor toți concurenții și am 1 cor. la bucată venit. Investez 5000 cor. capital și desfac 1000 bucăți.

Așadar, de cinci ori atâta lucru și de cinci ori atâta capital investit. Asta este boala de care suferă mai mult industria mică, căci ruinează pe colegi, dar totodată și pe apăsătorul prețurilor.

Câți industriași și-au ruinat colegii și pe sine prin concurența în felul acesta! Organizați meseriași noștri, vor putea lupta făcând inofensivi și pe acești dușmani interni, dar neorganizați pier colonii întregi de meseriași pe urma epidemiei financiare.

Desvoltare solidă este ridicarea trebuințelor la conzumenți (în moda b. o. introducerea creațiilor noi în fieștecare sezon). Sporirea conzumenților prin reclamă și expoziții.

Nu sunt scrise deci articolele acestea pentru că n'ar fi alt material la ziar, ci ele urmăresc un scop anumit, promovarea cugetării asupra sortii proprii, la meseriași noștri.

Al. S. Iorga.

INFORMAȚIUNI

Arad, 2 Decembrie 1915.

Societatea de lectură a teologilor rom. gr. cat. de Lugoj, s'a constituit în modul următor: conducător: Mar. Dr. A. Roșca profesor; președinte: Ioan Târziu c. IV.; vicepreședinte: Virgil Marian c. III.; secretar: Virgil Muntean c. IV.; casar: Ioan Sodor c. IV.; controlor: Iuliu Vaida c. III.; bibliotecar: Eftimiu Pandrea c. III.; vicebibliotecari: Leon Iubaș c. II., și Traian Vuia c. I.; notar: Nistor Armeanca c. I. Comisia literară: Dumitru Popa c. IV., Ioan Oprinca c. II., George Tiarină c. II. și George Gavriș c. I.; notar: Marian Hica c. III.; conducător de cor: George Văgălău c. IV.

Sedința casei magnaților. Din Budapesta se anunță: În vorbirea de deschidere a casei magnaților ținută alaltăieri de președintele baronul *Josika Samu* a relevat rezultatele victorioase ale armatei noastre. La propunerea lui Casa a trimis telegrame de felicitare principelui *Friedric* și președintelui camerei bulgare. După aceea președintele a parentat membrii morți ai Casei îndeosebi pe principele *Ludovic Salvator*, *Vaszary Kolos*, *Coloman Széll* și contele *Paul Eszterházy*. A anunțat apoi pe cei patru membrii noi. S'a luat hotărârea unei sedințe în 6 Decembrie, când se vor face rapoartele comisiilor. La sedința de ieri a luat parte și fostul ministru de externe contele *Berchtold* în uniformă de căpitan de husari.

Coroane eterne. Părintele *Constantin Oancea*, paroh în Cioara de Jos și soția sa *Valeria n. Aron*, în loc de cunună peritoare pe cosciugul mult regretatei lor mătușe *Ana Aron*, dăruiesc 10 cor. la fondul Andrei baron de Săguna, pentru ajutorarea cu preferință a văduvelor și orfanilor ostașilor noștri căzuți pe câmpul de luptă și tot 10 cor. dăruiesc aceluiaș fond, în loc de cunună pe cosciugul iubitului lor nepot *Dorin Poponea*. Pentru această jertfă, bineplăcută și oamenilor și lui Dumnezeu, aduce calde mulțumiri *Victor Tordășianu*, președintele Reuniunii meseriașilor sibiieni.

Schimbări în guvernul austriac. Din Viena se anunță: Împăratul a primit demisia ministrului de interne austriac Dr. Carol Heinold, a ministrului de finanțe Dr. August Bogel și a ministrului de comerț, Dr. Rudolf Schuster. Pe primii doi foști miniștri i-a numit membrii în Casa seniorilor, iar pe Dr. Schuster l'a ridicat la rangul de baron. În acelaș timp monarhul a numit ca ministru de interne pe prințul *Hohenlohe-Schillingsfürst*, președintele Curții de conturi; ca ministru de finanțe a fost numit guvernatorul Casei de economie a poștelor, Dr. cavalier de Leth, iar ca ministru de comerț, pe directorul institutului de credit austriac pentru comerț și meserii, pe Dr. Alexandru de Spitzmüller.

Episcopul bulgar din Salonic exilat pentru spionaj. Se anunță din Roma că episcopul bulgar catolic din Salonic Epilan, acuzat de spionaj în favoarea Bulgariei, a fost exilat în insula Naxos. Ziarele italiene spun că episcopul era în strânse legături cu consulul bulgar din Salonic și cu bandele de comitagii bulgari pe cari le adăpostea adesea.

Delegatele Crucii roșii rusești la reșele. Din Viena se anunță: În palatul din Schönbrunn regele a primit alaltăieri în audiență specială pe delegatele Crucii roșii rusești compusă din principesa *Isvilij* și doamnele *Romanova* și *Malaminkova*, cari au venit cu misiunea să viziteze pe prizonierii ruși din lagărele de prizonieri din Austria și Ungaria. În urma lor regele a acordat audiență delegatelor Crucii roșii daneze compusă din vicecolonelul *Milius* și căpitanii *Philippesen* și *Voigt*. Ofițerii danezi însoțesc în călătoria lor pe reprezentantele Crucii roșii rusești.

Cronica științifică.

Geniul și clima.

— O teorie americană. —

În „The Popular Science” din New-York, a apărut următorul tratat științific de profesorul **Mac Keen Kattel**:

— Fără îndoială că, fiecare om aduce cu sine dela naștere anumite însușiri pentru dezvoltarea lui de mai târziu. Moștenirea și toată împrejurimea sunt cei mai importanți factori pentru dezvoltarea viitoare a însușirilor naturale. De-o importanță cardinală este **influența climatei**.

E dovedit că la nord viața se dezvoltă mai puternică, pe când la sud deșteaptă cultul naturii. Nordul e religios, sudul înclină spre ateism sau misticism. Sudul pare mai potrivit pentru a da naștere unei civilizațiuni, iar nordul pentru a o menține și desvolte mai departe. La nord, femeia e împărtășită de mai mult respect, pe când la sud, iubirea ca pasiune joacă un rol mai însemnat.

Bine înțeles, pe lângă atmosfera climatică, și alte împrejurări influențează dezvoltarea caracterului, ca de pildă toată împrejurimea cu tradițiile și obiceiurile ei. Influența acesteia e supusă nu numai morala, ci și dezvoltarea trupului.

Felul de a trăi schimbă cu încetul țaria musculaturei și statura unei rase întregi. Omul veacului al XX-lea e mai bine dezvoltat, decât înaintașii lui de acum două mii de ani.

Să nu se confunde însă înălțimea staturii cu mărimea omenească. Tocmai oamenii cei mai mari au fost adeseori de statură mică.

Dacă din întâmplare la anul 1809, **Darwin** s'ar fi născut în China, el de sigur n'ar fi ajuns Darwin cel renumit, nici **Lincoln** ca, copil al veacului XX. n'ar fi ajuns marele Lincoln al războiului secesionist. Dacă în cea mai fragedă tinerețe ar fi fost schimbați acești doi copii, presupun că, Darwin în America și Lincoln în Anglia ar fi rămas oameni obscuri, al căror nume nu l'ar fi cunoscut nime.

Exemple eclatante ne dau negrii aduși în Europa și albi emigrați în Africa. Negrul câștigă în Europa putere de muncă și tărie de voință, albul în Africa devine în curând adormit și moleșit.

Și mediul social are o influență evidentă asupra dezvoltării omului, însă din punct de vedere psihologic e mult mai însemnată influența climatei. În tot cazul ar fi exagerat a se susține că toată energia depinde numai și numai dela gradele temporale de temperatură.

Schimbările etnografice, raportul vânturilor, furtunile, cari trec peste suprafața pământului, ies mai mult în evidență, decât mărimea temperaturii. Am învățat din istorie și din științele naturale, că Egiptul, Assiria și India erau cândva favorizate de o climă minunată și că, decăderea acestor vechi focare de cultură e în legătură cu schimbările climatice și atmosferice din aceste părți.

De prezent avem cinci mari centre culturale:

Vestul Europei,
Nord-vestul Statelor-Unite din America,
Tărmurile oceanului pacific din America de nord.

Japonia,

Australia.

La cea dintâi privire se pare straniu că, un lucru atât de neprețios ca cultura unui popor, să depindă de lucruri atât de neînsemnate, cu toate acestea, durere trebuie să constatăm că noi oamenii suntem supuși capriciilor naturii, care de multe ori e logică, adeseori crudă și fantastică.

Singura noastră libertate este de a cerceta cauzele și de a suporta efectele lor naturale.

Ultima ora.

ATAȘATUL MILITAR BULGAR A PĂRĂSIT ATENA?

Lyon. — Atașatul militar bulgar a părăsit Atena plecând în Bulgaria. După ziarul grec „*Patris*”, urmează conform părerii care domnește în cercurile diplomatice, atașatul militar bulgar ar fi însărcinat să transporte la Sofia o parte a arhivelor legațiunii, e de notat că acum câteva zile familiile primului secretar și interpret al legațiunii au părăsit deasemeni Atena. Aceste serii de plecări, remarcă „*Patris*”, nu e poate fără legătură cu știrile cari ne vin din Sofia și după cari Bulgaria s'ar gândi să violeze teritoriul grec pentru a ataca pe aliați și pe Sârbi.

PROHIBIREA ULEIURILOR ROMĂNEȘTI.

București. — *Maj.* Sa regele a semnat decretul prin care se aprobă prohibirea de export a seminței de floarea soarelui și a uleiului lor, a seminței de cânepă și a uleiului ei, precum și a celorlalte uleiuri-vegetale comestibile, afară de uleiul de in și de rapiță, măsură ce fusese luată provizoriu în ziua de 22 Octombrie v.

TRATATIVE INTRE ROMÂNIA ȘI RUSIA.

Sofia. — De o lună de zile între o comisiune română și guvernul rus se urmează tratative în privința trecerii trupelor rusești prin România. Concomitent România s'a arătat aproape gata să accepte în principiu trecerea Rușilor peste teritoriul ei, dar condiționând că în cazul unei retrageri a Rușilor dinaintea Bulgarilor, România va desarma trupele rusești, deoarece numai o înaintare victorioasă a Rușilor poate oferi României încrederea într-o apărare sigură în contra puterilor centrale.

Tratatativele sunt încă în curs.

ITALIA A SEMNAT ACORDUL DIN LONDRA.

Roma. — Azi Camera a ținut sedință sub președinția dlui *Marcora*. În discursul său de deschidere președintele a adus elogii regelui și armatei și și-a exprimat dorința ca patria să iasă învingătoare. Deputații socialiști au răspuns prin strigăte de:

— *Trăiască regele! Trăiască republica!*

Ministrul de externe d. *Sonnino* a făcut cunoscut Camerei evenimentele recente în diplomatie. D. *Sonnino* a anunțat Camerei, că și Italia a semnat acordul din Londra, după care nici Italia nu va încheia pace separată cu puterile centrale.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Bibliografie.

A. Banțiu: *Dr. Alexandru Bogdan (pagini comemorative; reproducere din anuarul LI al liceului românesc din Brașov). Broșura a apărut în tipografia A. Mureșianu: Branisco et Comp. din Brașov (str. Prundului 15) și costă 1 cor. Venitul curat este destinat pentru „Casa de lectură Dr. Alexandru Bogdan”.*

A. Cotruș: „*Sărbătoarea Morții*”, un volum de poezii inspirate de războiu. Se poate comanda la librăria *Concordia* și *Librăria Diecezană în Arad*, la librăria *Minerva Lugoj*, la *Librăria Arhidiecezană din Blaj* și la librăriile *Clurcu* și *Chiroiu din Brașov. Prețul 1.50 cor., plus porto poștal 10 filert.*